Методичні рекомендації
проведення уроку до дня Європи – 9 травня 2022
для закладів загальної середньої освіти

Нині, як ніколи, важливо формувати розуміння того, що наша держава належить до європейського спільного дому. Європейський вибір України – це запорука її розвитку і альтернативи цьому вибору немає. Україна пройшла довгий і тернистий шлях щоб довести ідею стати частиною Європейського Союзу до логічного завершення. Найважчі віхи – це у 2013 р. коли українці протистояли внутрішній політиці Януковича, вийшли на Майдан, звершили Революцію гідності й відстояли підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Угода підписана у 2014 р. дала змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції. Нині, знову, ми захищаємо європейський вибір зі зброєю в руках, але вже від зовнішнього агресора. І при цьому зробили ще один важливий крок і вже заповнили анкету-опитувальник для отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС.

18 квітня 2022 р. Президент України Володимир Зеленський передав заповнену анкету-опитувальник главі представництва Європейського Союзу в Україні Матті Маасікасу. Він зазначив, що це один з етапів для нашої держави до вступу у ЄС. «Поступ нашої держави до ЄС відбувається в дуже трагічний час, коли багато українців, які сповідують європейські цінності, втрачають життя. Однак народ України об’єднаний цією метою – відчувати себе нарівні, частиною Європи, частиною Європейського Союзу. Ми віримо, що здобудемо підтримку й станемо кандидатом на вступ. Після цього розпочнеться фінальний етап. Дуже віримо, що ця процедура відбудеться в найближчі тижні і що вона буде позитивною для історії нашого народу, зважаючи на ціну, яку він заплатив на шляху до незалежності й демократії».

Підсумовуємо наші європейські прагнення словами віце-прем'єр-міністерки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольги Стефанішиної, яка відзначила, що анкета – це «книга української державності». «Всі ці зміни, які ми зробили, за які зараз боремося. Це й про права людини, і найвищі людські цінності, і економіка та велика кількість змін і трансформацій».

Отже, Європа нині різниться традиціями й мовами, але, об’єднана спільними цінностями. Європейський Союз захищає цінності, заохочує до співробітництва між народами Європи, сприяє єдності, зберігає розмаїття культури, а головне – забезпечує соціальну справедливість. Європейський Союз виступає союзом демократичних держав, що працюють разом заради збереження миру і прогресу щоб попередити війни та їх наслідки.

Ставши частиною ЄС, Україна отримає багато вигод, зокрема економічні – що полягають у широкому доступі до європейського ринку, що сприятиме економічному зростанню та підвищенню рівня благополуччя людей. Маючи потужних партнерів, Україна зможе відчувати себе у безпеці, водночас вона буде корисною і привабливою для своїх партнерів. Також посиляться соціальна, економічна, культурна, наукова сфери, зростуть стандарти життя. І звичайно, політична і правова сфери набудуть потужності розвитку. Укріпляться демократичні цінності, верховенство права, відповідальність, справедливість тощо.

Проводячи урок, присвячений Дню Європи, пропонуємо зосередитися саме на європейських цінностях. Конструюючи урок із запропонованих матеріалів пропонуємо обрати ті варіанти, які підійдуть для класів, у яких він буде проводитися. Також з презентації потрібно обрати ті слайди, які відображають обраний матеріал.

Бажаємо успіху, натхнення, творчості й результату!

КОНСТРУКТОР УРОКУ

1.Права і гідність людини в Європі

2.Європейська демократія та свобода

4.Шлях інтеграції України до ЄС

Очікувані результати:

Вміння і навички:

- визначає європейські цінності;
- аналізує особливості європейської демократії;
- характеризує шлях України до ЄС;
- формулює власну думку і демонструє особисте ставлення щодо процесу європейської інтеграції;

Ставлення і цінності:

- є прихильником/прихильницею європейської інтеграції;
- висловлює переконання, що для України єдино можливим шляхом розвитку є кроки інтеграції до європейської спільноти.

Хід уроку

І. Активізація опорних знань

Варіант А (молодші та середні класи). Перегляд відеоролика “Мої європейські цінності”: https://youtu.be/9cRJpj4lkH0

Чому європейські цінності важливі?

Варіант Б (старші класи). Інтерактив: Мапа думок “Європейські цінності”

З якими цінностями ви асоціюєте поняття Європа? (виготовлення мапи думок та обговорення)

Варіант В (молодші класи). Обговорення. 9 травня в Європейському союзі та інших країнах континенту святкують День Європи, яке є символом ЄС і відзначенням миру та єдності на континенті.

Чому в Європі відзначають таке свято? Чому це важливо? Чому в Україні відзначають День Європи?

Варіант Г (старші класи) Обговорення. **Гасло ЄС: In varietate concordia (з латини – «Єдність у різноманітності»).**

Який зміст гасла, як ви його розумієте. Які цінності воно проголошує і чому вони важливі?

Теоретичний матеріал для вчителя/вчительки.

Європейський Союз має 6 базових цінностей:

- *повага до людської гідності* - джерело усіх прав і свобод людини, людська гідність є непорушною, її має кожна людина, що народилася, її потрібно поважати і захищати.
- *свобода* - можливість людини робити вибір та приймати рішення, які впливають на її життя та життя суспільства; це і свобода пересування, й індивідуальні свободи, такі як повага до приватного життя, свобода думки, релігії, зборів, вираження поглядів та інформації тощо.
- *демократія* - відповідальність і прозорість дій влади, закони, що відображають інтереси суспільства, і врахування думки громадян під час ухвалення владою важливих рішень. ЄС функціонує на представницькій демократії. Європейські громадяни користуються політичними правами. Кожен дорослий громадянин ЄС має право балотуватися кандидатом і голосувати на виборах до Європейського парламенту.
- *рівність* - рівні права для всіх громадян перед законом і недискримінація за будь-якою ознакою: статтю, кольором шкіри, віком, національністю, соціальним статусом тощо.
- *верховенство права* - ніхто не може бути вище права. Закони і правила єдині для всіх незалежно від будь яких ознак чи статусу. Право і справедливість підтримуються незалежною судовою системою.
- *повага до прав людини* - визнання того, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїх правах. Ці права охоплюють різні сфери.

Ці цінності об’єднують держави-члени, і до союзу не може входити жодна країна, яка не визнає ці цінності.

Варто підвести дітей до думки, Головна мета Європейського Союзу – захищати ці цінності в Європі та сприяти миру та добробуту громадян країн-членів. Європейський парламент зі свого боку дбає, щоб ці цінності були відображені у законодавстві Європейського союзу.

ІІ. Новина

1. Права і гідність людини в Європі

Інтерактив: “Піктограми”

Кожному учню та учениці видається певне право, яке він/вона має зобразити на листку форматі А4 у вигляді піктограми. Далі учні по черзі презентують свою піктограму та пояснюють її суть. На дошці збирається колекція прав людини (можна прикріпити малярним скотчем чи магнітами).

Перелік прав людини для створення піктограм з Хартії основних прав Європейського Союзу:
(https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yevropejskogo-soyuzu/)

1. *право на життя*
2. *повага та захист честі й гідності*
3. *право на недоторканність особистості*
4. *заборона тортур та нелюдського або принизливого поводження або покарання*
5. *заборона рабства та примусової праці*
6. *право на свободу та безпеку*
7. *повага до приватного та сімейного життя*
8. *право на захист персональних даних*
9. *право на шлюб та право на створення сім’ї*
10. *право на свободу думки, совісті та релігії*
11. *свобода вираження поглядів та свобода інформації*
12. *право на свободу мирних зібрань та свободу об’єднань*
13. *свобода мистецтва та науки*
14. *право на освіту*
15. *свобода вибору професії та право на працю*
16. *свобода підприємництва*
17. *право власності*
18. *право на притулок*
19. *захист у випадку переміщення, видворення або екстрадиції*
20. *рівність перед законом*
21. *недопущення дискримінації*

22. культурне, релігійне та мовне різноманіття
23. рівноправність жінок та чоловіків
24. права дитини на захист та турботу
25. право людей похилого віку вести гідне та незалежне життя
26. право людей з інвалідністю на професійну інтеграцію та участь у житті суспільства
27. право на справедливі умови праці
28. заборона дитячої праці та захист молоді на роботі
29. соціальне забезпечення та соціальна допомога
30. право на охорону здоров'я
31. охорона навколишнього середовища
32. право обирати та бути обраним/обраною
33. свобода пересування та проживання
34. право на ефективний засіб правового захисту та на справедливий судовий розгляд
35. право на захист

Теоретичний матеріал для вчителя/вчительки. Європейський Союз сприяє громадській справедливості. Він захищає права людини, розвиває соціальне забезпечення і створює умови для справедливого захисту різних категорії людей, які цього потребують. Він прагне запобігати соціальної відстороненості та дискримінації.

Держави-члени Європейського Союзу дотримуються принципу плюралізму у різних сферах життєдіяльності. Також важливими принципами їх діяльності є принцип недискримінації та толерантності. Потрібно чинити справедливо щодо всіх. Держави-члени ЄС шанують права меншин, підтримують рівність чоловіків та жінок, відповідальність несуть разом.

Усі ці основні цінності визначені у Лісабонському договорі (2009). Завдяки Лісабонському договору в Європейському Союзі офіційно зміцнили спільні громадянські права, а також політичні, економічні та соціальні права.

2. Європейська демократія та свобода

Розповідь вчителя/вчительки (необхідна адаптація до віку) або перегляд відеоролика "Історія створення ЄС" (https://youtu.be/c2uTqRS4N5c)

Теоретичний матеріал для вчителя/вчительки. Після Другої світової війни західноєвропейські країни поставили перед собою питання майбутнього Європи як спільного дому націй, де всі питання мають вирішуватися демократично. Це, власне, і вважається початком європейської інтеграції.

У травні 1950 року в Парижі міністром закордонних справ Франції Робертом Шуманом було запропоновано новий план часткової економічної інтеграції (ідея була висунута Жаном Моне). 9 травня 1950 – підписано

Декларацію Роберта Шумана, яка пропонує створення організації, що контролює видобування вугілля та виробництво сталі в ФРН та Франції. Саме тому 9 травня зараз святкують як День Європи.

План Шумана та Моне був реалізований 18 квітня 1951 року, коли було підписано Паризький Договір про створення Європейського Співтовариства Вугілля і Сталі. Членами нової організації стали: Франція, ФРН, Італія, Голландія, Бельгія та Люксембург.

Наступні угоди поглибили співпрацю та розширили коло країн співтовариства.

25 березня 1957 р. були підписані угода про створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) та Європейської агенції з атомної енергетики (Євроатом). За цими європейські країни координували зусилля в економічній та енергетичній сферах. До успішного проєкту 1973 року доєдналися Велика Британія, Данія та Ірландія, 1981 р. - Греція, 1986 р - Іспанія та Португалія.

7 лютого 1992 р. в Маастрихті була підписана Угода про Європейський Союз (ЄС), яка створювала спільну валюту, зовнішню та безпекову політику і співпрацю у сфері правосуддя та внутрішніх справ. Також договором запроваджувалися посади європейського омбудсмена, європейського інспектора з захисту даних, Комітет регіонів, узгоджувалася процедура спільного ухвалювання рішень, а також розширювалась сфера застосування процедури голосування кваліфікованою більшістю. 1995 року до спільноти долучилися Австрія, Фінляндія та Швеція, 2004 р. - Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія, 2007 - Болгарія та Румунія, 2013 - Хорватія. 2020 року Велика Британія вийшла із ЄС

13 грудня 2007 р. підписана Лісабонська угода. Даний договір визначає цілі та цінності ЄС: забезпечувати людям простір свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів; працювати задля сталого розвитку Європи; сприяти соціальній справедливості та соціальному захисту; сприяти економічній, соціальній та територіальній згуртованості держав-членів ЄС; підтримувати та поширювати цінності ЄС; робити внесок у захист прав людини, зокрема прав дитини.

Договір зміцнює голос громадянина в процесі ухвалення рішень. Новий інструмент залучення громадян до ухвалення рішень – так звана «Ініціатива громадян» - означає, що один мільйон осіб з декількох держав-членів може подати петицію до Європейської Комісії для внесення пропозицій щодо тих чи інших законопроектів. Таким чином, громадяни вперше отримують можливість прямо висловлюватися щодо законотворчого процесу в Європейському Союзі.

Договір збільшує кількість сфер діяльності ЄС, щодо яких Європейський Парламент та Рада Міністрів діятимуть за процедурою «спільного ухвалення рішень». Це означає, що депутати ЄП, обрані напряму громадянами ЄС, мають більший вплив на законодавство та бюджет Союзу.

Крім того, національні парламенти країн-членів отримали більше можливостей безпосередньо впливати на процес ухвалення рішень в ЄС. Нова система так званого завчасного попередження надає їм право вносити коментарі до законопроектів. Це гарантуватиме, що Європейський Союз не перебирає на себе вирішення питань, які краще розв'язувати на національному або місцевому рівнях.

Наразі існує три головні законотворчі інституції ЄС:

Найвищим політичним органом Європейського Союзу є Європейська Рада. Як нарада глав держав на рівні, Рада фактично визначає завдання Союзу та її відносини з державами-членами. На сесіях головує президент чи прем'єр-міністр країни, яка головує у керівних органах ЄС по черзі протягом півроку.

Вищий виконавчий орган Європейського Союзу – Європейська Комісія (КЕС, Комісія європейських спільнот). Єврокомісія складається з 27 членів, по одному від кожної держави-члена. Комісія відіграє головну роль у забезпеченні повсякденної діяльності ЄС. Кожен комісар, як і міністр національного уряду, відповідає за певний напрямок роботи.

Європейський Парламент є зборами з 786 депутатів, які безпосередньо обираються громадянами країн-членів ЄС терміном на п'ять років. Депутати об'єднуються відповідно до політичної орієнтації.

Судовим органом ЄС найвищої інстанції є Європейський суд (офіційна назва – Суд Європейських Співтовариств). Суд складається з 27 суддів (по одному від кожної з держав-членів) та дев'яти генеральних адвокатів. Суд регулює розбіжності між державами-членами, між державами-членами та самим Європейським Союзом, між інститутами ЄС, дає висновки щодо міжнародних угод.

Для проведення єдиної валютно-фінансової політики та вирівнювання рівня економічного розвитку різних регіонів усередині ЄС було утворено: Єдиний центральний банк, Європейський інвестиційний банк, Європейська рахункова палата, Європейський фонд розвитку, Економічний та соціальний комітет, Комітет регіонів.

Отже, Європейський Союз – це сім'я демократичних Європейських країн, які об'єдналися заради миру та процвітання. Країни, що входять до його складу, заснували спільні інституції, яким було делеговано частину їхніх суверенних

повноважень. Завдяки цьому стало можливо приймати рішення з тих питань, які становлять спільний інтерес.

Варіант А. Перегляд відеоролика “Дітям про Євросоюз” (молодші та середні класи): https://youtu.be/rHQORHX2MJk

Доведіть, що демократія є цінністю країн Європейського Союзу.

Варіант Б. Перегляд відеоролика “Як влаштований Європейський союз?” (старші класи): https://youtu.be/OsIv5qeSlYY

Доведіть, що демократія є цінністю країн Європейського Союзу.

Варіант В. “Вікторина Льорнін-апс”.

https://learningapps.org/view14857307

https://learningapps.org/view3697204

https://learningapps.org/view3696904

https://learningapps.org/view3695884

Свобода. Бесіда

На початку уроку мова йшла про цінності ЄС. Одна з них - свобода, а інша - верховенство права. Пригадайте, що це за цінності і дайте відповідь на запитання:

1. *Чому важливо бути вільною людині?*
2. *Чому важливо бути вільною країні?*
3. *Хто має захищати право людини і народу бути вільним?*

3. Шлях інтеграції України до ЄС

Перегляд слайдів презентації.

Онлайн тест (через К’юаркод чи гіперпосилання) та його обговорення: https://naurok.com.ua/test/ukra-na-i-vropeyskiy-soyuz-1474878.html (при бажанні завдання можна редагувати, скопіювавши у власний тест)

Дізнаймося, що ми знаємо про відносини України та Європейського Союзу?

Результати тестування виводяться на екран та обговорюються.

Перегляд відеоролика “Представництво Європейського Союзу в Україні”: https://youtu.be/LAfp7BkeTCM

Що приваблює українців у Європейському Союзі?

III. Закріплення новини

Варіант А. Бесіда

1. *Чи близькі Україні європейські цінності?*
2. *Чому ми вважаємо, що Україна є частиною Європи?*

Варіант Б. Вправа займи позицію: *Так. Ні. Складно відповісти.*

1. *Україна обов'язково має вступити до ЄС*
2. *Для вступу в ЄС Україна має побороти корупцію*
3. *Євросоюз повинен допомагати українцям вирішувати їх проблеми*
4. *Вступ до ЄС розширить можливості для української молоді*
5. *Вступ до ЄС підвищить рівень небезпеки для України з боку російської федерації*

Свою позицію прокоментуй та аргументуй.

Підсумки уроку

Учень/учениця продовжує речення "З цього уроку я йду з…." (знанням, розумінням, усвідомленням, відчуттям, переконанням тощо).

Перелік додаткових матеріалів англійською:

1. Відео про європейські цінності https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/what-are-eu-values_B01-ESN-210315
2. Відносини між Україною та Європейським Союзом https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/6756653634445.pdf
3. Зразок цікавих матеріалів про європейські цінності українською https://docs.google.com/document/d/1Xmk1dO39R3lizfzd_PcRiSznaEIwf8tE/edit
4. Он-лайн інтерактивна стрічка історії ЄС https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-corner/eu-timeline_en#/dashboard
5. The EU values Значення ЄС - Про - ECL v2 (europa.eu)

Автори:

Бакка Тамара Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Желіба Олександр Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин історико-юридичного факультету Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Ладиченко Тетяна В'ячеславівна, кандидат історичних наук, професор, завідувачка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Мелещенко Тетяна Володимирівна, кандидат історичних наук, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти, заступник декана з наукової роботи Історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.